

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De necessario facili iucundo. Capvt VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

cum utilitate coniuncta, omnis autem honestas cum virtute posita est.

De honesto.

Virtus est animi habitus, laudabiles eos efficiens, in quibus est: cuius quatuor sunt fontes, Prudentia, Iustitia, Fortitudo, Temperantia, de quibus in demonstratio genere dictum est.

Nunc quomodo ex partibus antea enumeratis, orator elicere possit argumenta ad rem suadendam, vel dissuadendam, ostendemus, si rem secundum iustitiam probare velit.

Honesti ratio quomodo tractanda.

Primum demonstrabit, eam diuino cultui consentaneam, summo numini gratam, & acceptam.

Secundo patrum institutis, & legibus, consuetudinibus maxime conuenire: parentum, affinium, ciuium charitatem inter se continere.

Tertio spectare ad referendam gratiam, quo nullum officium magis necessarium est.

Quarto improborum audaciam reprimere, bonis signum ad bene sperandum proferre.

Quinto disciplinam, modestiam ciuitatis, hoc maxime facto contineri.

Postremo, nefas esse fidem violare, officium negligere, ignominiosam perfidia notam subire, seruandam cum hostibus fidem, necessitudinem cum clientibus, retinendam, deinde religiose obseruandum, verus dictum. *Quod ubi si non vis, alibi non faceris.*

Vt rem honestam esse secundum fortitudinem planum faciat orator, in primis magnam esse ostendet, quæ non vile habeat virtutis experimentum.

Secundo, pro honesta causa non modo subeundos, sed vltro etiam appendendos, esse labores.

Tertio, mortem quauis turpitudine iucundiores esse.

Quarto, virum non esse, qui propter dolorem ab officio, fortitudine, & honestate recedit.

Quinto pro veritate, & suorum, sed potissimum pro Dei gloria nullas inimicitias, formidandas, nulla tormenta recusanda.

Temperantiam vberem suorum, & dissuasiorem materiam suppeditabit, cum ostendet, quam magnum, quam regium, quam diuinum sit libidinem coercere, vota immodica, & cupi-

ditates non admittere, volitantem vanæ laudis cupiditate animum cohibere: eundem crudelitate incitatum, ratione compefcere, victis ignoscere, iacentes erigere, denique in summa dignitate, & rerum potentia tenere modum.

Prudentia per cæteras sparsa virtutes efficiet, vt orator aduocet in consilium præteritas, memoria duce, & comite experientia, consideret præsentis, consulat peritos, bonisque consiliarios, seipsum excitet, & acuat ad bene coniiciendum, ratiocinetur, prouideat, circumspiciat locum, tempus, facta, personas, prospiciat difficultates, & mature adhibeat remedium.

Hæc ad prudentiam: quæ secus fiunt, contra prudentiam fiunt.

De utili.

CAPVT V.

Vtilitatis duæ sunt partes. Prima incolomitas, altera felicitas. Proponet igitur prudens orator malorum fugam, eo enim argumento maxime afficiuntur auditores, nec vilis est adeo sui negligens, qui non statim cogitet, quo pacto se à periculo expedire, & salutem consequi possit. Felicitas omnes utilitates complectitur, quæ humanam vitam exhilarant, sub ea continentur artes, nobilitas, gloria, amicitia, pulchritudo, robur, valetudo, omnia denique commoda, quæ tanti faciunt mortales, vt ad ea pene sola aures arriant, cætera perfunctorie, & oscitanter audiunt.

Vtilitatis duæ partes.

De necessario facili, incundo.

CAPVT VI.

Omnis porro argumenta facile obruit necessarium: Nam, & si utilitates, quam speciosissimæ ostendantur, inueniuntur tamen adeo segnes animæ, quæ non facile commouentur, maxime si quid exhauriendum est in negotio laboris. At vbi necessitas rei obeunda clarissime ostenditur, qualis est, salus

salus animæ, corporis, fortunarum, compendiosus est ad suasionem, & dissuasionem iter. Ecce Olibano comiti multis eriminibus immerito, suadendum fuit, ut religiosum institutum arriperet? Quæ honestatis illecebra, aut utilitatis magnitudo hominem ad alia omnia, ut videbatur, prorsus natum inflectere potuisset, ut id consilij caperet? At ubi à viro sancto, cui suam conscientiam permiserat, audiuit nullum aliud ad æternam felicitatem sibi iter esse relictum: Homo, qui à teneris aulæ delicijs assueverat, ita repente est immutatus, ut relicto pristino vitæ genere, totum se religiosa disciplina committeret. Oreyanus hamo captus luxulentius sibi vulneris inferri, ut bananum extrudat: Qui veneno infectum habent membrum, id patiuntur, quamquam acerrimo dolore excindi, lancinam omnem subeuntes, ut quod reliquum est vitæ seruent, ac tuentur, inducti vna ratione necessitatis.

Nec aliud habet potentius argumentum M. Tullius ad suadendum bellum aduersus M. Antonium, quam istud, *Agitur enim, non qua conditione victuri, sed victurini sumus, an cum supplicio, ignominiaque, perituri.*

Additur his quoque capitibus facilis, iucundique ratio, quæ non leue ad inflectendos animos forrta est momentum. Quamuis enim res, & honesta sit, & multas contineat eum honestate coniunctas utilitates, tamen si nimis sit operosa, deterret plerumque animos, & minores habet ad suadendum emissiones.

De argumentis, & affectibus generis deliberatiui.

CAPVT VII.

Argumenta huius generis primum sunt omnes loci topici, de quibus libro quarto fusius actum est, deinde auctoritates, & testimonia, pacta, conuentiones, exempla, & cætera similia.

Sed nihil ita familiare est, ac sunt rerum, personarum, locorum, temporum, rationum, causarum, denique adiuncta, e quibus, si rem bene discutias, inuenies omnia fere decerpere argumenta.

Nec vllum validius est telum, quam omissis communionibus de honestate digres-

sionibus, ad ea, quæ rei intima sunt deuenire.

Affectus autem huius partis præcipui sũt, desiderij, spei, amoris, timoris. Nam vel bona quaerenda proponuntur, & tunc eorum desiderium excitari, atque inflammari solet: vel ad desiderium accedit certa, atque explorata ratio facultatura, quibus ea facile possumus assequi, & hoc spem erigit, erectamque fouet, ac sustentat. Vel rei bonitas, pulchritudo, utilitas, quasi præsens ob oculos ponitur, ut ardentiores quasdam amoris faces inijciat. Si contra dissuadendum est, res impeditæ, difficiles, molestæ, terribiles ingeruntur, quibus motus terroris, & desperationis commouentur.

Demades orator, cum fortè ad Philippum Regem legatus missus esset, ut eum Athenarum desiderio incenderet, urbem descripsit in mensa. Contra, Cicero ut pacem dissuadeat cum M. Antonio faciendam, postquam nullam intercedere posse ostendit, ut motus terroris, & odij inurat, eius crudelitatem depingit.

Nullus ei ludus videtur esse iucundior, quam cruor, quam cædes, quam ante oculos truncatio ciuium.

De artificio suasionum, & dissuasionum.

CAPVT VIII.

Suasionis igitur, vel dissuasionis hoc primum caput est, ut venæ teneantur hominum, intimique eorum delibentur sensus, cum quibus res agenda est. Neque solum natura, ingenium, institutio, conditio, sed etiam affectus, ut amores, odia, metus, voluptates, & priuata quæque adiuncta perquirenda sunt: Quæ, quò melius dignoscuntur, eò faciliorem suppeditant persuadendi rationem.

Atque ut Imperator in urbis obsidione loca omnia sagacissimè percontat, ut qua parte debiliorem viderit, hac impressionem faciat, sic orator omnes pectoris aditus collustrat, antequam destitudo, quod cupit actu feriat.

Hæc ars fuit Alexandri Magni, non minus disertæ oratoris, quam nauis Principis, qui cum exercitum haberet, ex varijs gentibus con-

statum,

Plautus l. 1. ca. 14.

Oreyni pif. cu. ars.

Eliauus de animalibus.

Cicero. Philip. 4.

Affectus.

Hermog.

lib. 1. de Inuent.

Cicero

Philip. 4.

Deliber. gen.

Curtius l. 4.